

"Mēs nerādām kaimiņam dūri"

Latvijā viesojās bijušais ASV finansētā Vācijas sabiedriskā medija RIAS vadītājs Pēters Šivjs. RIAS aukstā kara gados raidīja informāciju visā Berlinē, aizsniedzot arī Berlīnes austrumus, kuri bija "aiz mūra". Astoņdesmitajos gados darbs RIAS bija turpinājums viņa specializācijai – VDR ekonomikas izpēte, bet vēlāk mediju eksperts vadīja Vācijas sabiedrisko mediju NDR un tagad darbojas kā jurists.

ĢIRTS VIKMANIS

P. Šivjs kā žurnālists Rietumbeļinē piedzīvoja PSRS sabrukumu un pārdomās par to secina: "Jau agrāk sapratu, ka PSRS vadītā pasaules daļa zaudēs, ja nemainīsies. Es gan nebiju gaidījis, ka PSRS būs tik vāja... Bet civilizāciju attīstības jomā Eiropa bija priekšā Krievijai. Mēs gadsimtu gaitā piedzīvojām reformāciju, Lielo franču revolūciju, arī ASV revolūciju, kad Lielbritānija zaudēja savu koloniju, – tās visas veicināja Rietumu sabiedrību attīstību. Šobrīd Krievijā joprojām valda cariskā pārvaldes sistēma, kas tagad pārvērtusies par oligarhistisku sistēmu." P. Šivjs arī izprot Baltijas valstu vēlmi būt NATO. "Jūs vēlaties būt aliansē, jo jūtaties apdraudēti no Krievijas puses. Bet krievi apgalvo, ka vēlas neitralitāti. Tomēr redzams, ka Krievija pašlaik ieturi ļoti nacionālistisku politiku, tā mēģina noteikt savas ietekmes sfēras. Mēs varam saprast, ka Polija un Baltijas valstis ir saērcinātas par vardarbīgajiem draudiem, kas nāk no tagadējās Krievijas."

– Kā jūs vērtējat Vācijas ārlietu ministra Franka Valtera Šteinmeiera izteikumu attiecībā uz militāriem vingrinājumiem Baltijas valstīs, ka tas, viņa ieskaitā, esot zobenu vicināšana pie ES austrumu robežām un esot tracinoši Krievijai?

P. Šivjs: – Šteinmeiers runāja par zobenu vicināšanu, tomēr viņš nav talantīgs ārlietu ministrs, viņš ir politiķis, bet nav diplomāts. Neviens bundesvērā nevēlas karu ar Krieviju. Jūs – latvieši, lietuvieši, igauņi un poļi – esat mūsu draugi. Mēs vēlamies pateikt Krievijai, ka iestājamies par Polijas un Baltijas valstu drošību. NATO ir aizsardzības aliansē: kad ir apdraudējums, esam šeit klāt un sniedzam palīdzību. NATO ir skaidrojusi, ka tai nav savu ietekmes zonu, bet ka dalībvalstis tajā iestājušas brīvprātīgi.

Krievija mūsdienās ar savu rīcību palaidusi garām lielu iespēju. Pēc Otrā pasaules kara toreizējais Vācijas kanclers Konrāds Adenauers un Francijas prezidents Šarls de Gollis vienojās, ka vācieši

ĢIRTA VIKMAŅA FOTO

Pēters Šivjs: "Agrāk tradicionālie mediji bija būtisku sabiedrības diskusiju vieta, bet diemžēl mēs to pamazām zaudējam."

un franči uzturēs draudzīgas saites, kaut arī iepriekš bijuši iedzimti ienaidnieki. Pašlaik franči ir mūsu labākie draugi. Ja ir lietas, kas jārisina starptautiskā līmenī, kanclere Angela Merkele vienmēr kā pirmo runā ar Francijas prezidentu.

Tādai pašai pieejai būtu jābūt ar Krieviju, taču tā ir zaudējusi savas iespējas savstarpēji draudzīgai pieejai. Merkele runā arī ar Putinu. Krievi vienmēr mēģina pateikt, ka viņi ir pirmie, un par katru cenu cenšas to pierādīt dažādās jomās. Bet Vācijas pieeja ir – visas valstis Eiropā ir draugi vai kaimiņi. Mēs ne vienmēr piekritam, taču Adenauera lielākais devums ir tas, ka mēs nerādām kaimiņam dūri. Ja mums ir problēmas, tad mēs tās mierīgi un vienlīdzīgi varam apspriest savā starpā.

– Kā ir mainījusies Krievijas propaganda kopš laikiem, kad strādājāt Berlinē, vadot RIAS?

– Ziņojumos no Krievijas nekas būtiski nav mainījies. Tas, ka Krievija ieņēmusi nostāju, ka tai kaut kas ir jāaizstāv, nostāda viņus ekonomiski sliktā pozīcijā. Ja viņi tā turpinās, situācija būs bēdīga. Krievi noņem zemē lielu iespēju – tā ir ļoti bagāta valsts: daudz gāzes, naftas, citu derīgo izrakteņu. Tomēr ieņēmumi no šīs bagātības netiek ieguldīti Krievijas ekonomiskajā sistēmā. Ekonomiski Krievija, izņemot ieroču ražošanu, ir neveiksmīga. Ķīna ekonomiski ir spēcīgāka, kaut arī tur valda stingrāka partijas sistēma. Viņi tomēr iet uz priekšu. Lielās rietumvācu firmas pamet Krieviju korupcijas dēļ. Tāpēc Putins zaudē lielu ie-

spēju padarīt Krieviju par nozīmīgu spēlētāju. Viņš vēsturē ieies kā zaudējuma mākslinieks, jo viņš varēja kļūt par lielu reformatoru. Putins ir zaudējis iespēju attīstīt Krieviju un ļaut tās ierindas cilvēkiem attīstīties. Kur ir Krievijas inovācijas? Vai zināt kādu modernu auto, kuru radījusi Krievija? "Žiguli" īsti nebija padomju auto, bet tika ražots pēc itāļu koncerna "Fiat" licences.

– Tomēr arī Latvijā ir cilvēki, kas tic Krievijas oficiālā kanālu propagandas stāstiem, kuri reizēm spēlē uz cilvēku emocijām...

– Neatkarīgi no propagandas NATO sabiedrotie šeit neieradīsies kā okupanti, bet gan kā viesi, jo jūsu demokrātiskā valdība to izvēlējās. Tā ir patiesība. Krievijas propaganda droši vien saka, ka to iniciējuši amerikāņi. Jums ir jādod fakti. Nepieciešams krievu valodā raidošs sabiedrisko mediju telekanāls – tam jāizmanto fakti un jāskaidro situācija, kā arī jāpiedāvā izklaidējo programma. Es nepazīstu tik labi jūsu valsti, lai dotu ieteikumus, tomēr šāda kanāla veidošana, manuprāt, būtu jēgpilna. Tā ir iespēja aizsniegt krievus, kuri ne tik labi saprot latviešu valodu. Tajā īpašā programmā varētu arī izgaismot Krievijas propagandas melus.

– Pretargumenti – tad jau Latvijas krieviem nevajadzēs mācīties latviešu valodu, kas ir valsts valoda, jo viņiem saturs krieviski tiks pasniegts kā uz paplātes...

– Es nepazīstu Latvijas cilvēku mentalitāti, tomēr vienmēr esmu mēģinājis panākt cilvēku interesi, piedāvājot labu programmu.

Varbūt arī aiz robežas skatīsies kanālu. Vienmēr esmu par to, lai cilvēki iesaistās un paliek sarunā, jo tas ir svarīgi. Mums Eiropā ir jārunā arī ar Krieviju.

– Kāpēc Vācijā tradicionālie un respektablie mediji, piemēram, "Spiegel", "Die Zeit" un arī sabiedriskie mediji, noteiktās aprindās tiek lamāti par "melu presi"?

– Ir divi cēlni, uz kā balstās šis jēdziens. Visā Rietumeiropā ir neapmierinātība ar ES birokrātiju. Ir tik daudz dažādu padomju, EK komisijas prezidents, bet cilvēki nevar to visu "savilkt kopā". Pamatā ES darbojas kā federāla valsts ar galvaspilsētu Briselē, bet reāli šāda pārvalde nefunkcionē. Vai tas būtu Renci, Olands, Merkele, Meja – ikviens grib saglabāt sev varu.

Un tad Vācijā notika revolūcija – Merkele Vācijā ielaida miljons cilvēku un pateica: "Mēs to paveiksim." Dzimstības rādītāji Vācijā ir zemi, un jau 2045. gadā mēs vairs nespētu samaksāt pensijas senioriem. Tā bija Merkeles cilvēciska ideja, jo kopš Otrā pasaules kara mēs, vācieši, uzskatām, ka mums jādod labākais pasaulei. Vācijā ir liela gatavība palīdzēt bēgļiem. Kāds uzņēmējs, kuram patīk meitenes, ballītes un šampanietis, atvēra vairākas mācību iestādes bēgļiem, kuras viņš finansē. Viņš parādās laikrakstos, ka dara arī ko labu. Baznīcu draudzes vāc naudu, cilvēki atvēl arī nekustamos īpašumus bēgļiem. Laikraksti raksta par šiem skaistajiem notikumiem. Un tad medijiem uzbrūk labēji radikāla partija "Alternatīva Vācijai" ("AfD") un kustība "Patriotiskie eiropieši pret Vakareiropas islamizāciju" (PEGIDA), un nolamā tos par melu presi. Mediji tagad raksta valdības tonī. Ir daudzi pozitīvu stāstu par bēgļu izmitināšanas centriem. Radikāļi tādēļ tradicionālos medijus sauc par "melu presi". Šo jēdzienu izdomāja Ādolfs Hitlers, lai vērstos pret demokrātiskajiem laikrakstiem, kuriem daudzi izdevēji tolaik bija ebreji. "AfD" fenomens ir galvenokārt saistāms ar bijušo VDR pēc Vācijas atkalapvienošanās. Austrumvācijā nebija plaši izpleties Rietumvācijas partiju tīkls – tās bija par švaku, lai piesaistītu cilvēkus no bijušās VDR.

– Kā jūs lūkojaties uz drukātās preses tirgu Vācijā un pasaulē?

– Es nezinu, vai pirmais nomiršu es vai pēdējais laikraksts (*smejas*). Mana paudze ļoti pirka laikrakstus, bet tagad cilvēki dara to stipri mazāk. Notiek mediju individualizācija. Agrāk tradicionālie mediji bija būtisku sabiedrības diskusiju vieta, bet diemžēl mēs to pamazām zaudējam.